

Nieuwe problematiek

(...)

De berichtgeving laat zien wat de impact van de coronacrisis op het mentaal welbevinden van jongeren is. De crisis betreft dus niet alleen cognitieve achterstanden, maar er kunnen ook andere achterstanden zijn opgelopen. Niet alleen school heeft (deels) stilgelegen, maar ook zorgondersteuning, beweging, sport en cultuur. Het contact met klasgenoten heeft (deels) stilgestaan en sociale ontwikkeling hebben niet op de normale wijze heeft plaatsgevonden. De coronacrisis heeft daarmee ook effect gehad op mentale ontwikkeling en mogelijke stoornissen, al dan niet gerelateerd aan het onderwijs. Hoewel scholen hier niet allemaal verantwoordelijk voor zijn, is een gezonde omgeving, motivatie en het sociaal welbevinden de basis om te kunnen presteren op school en de opgelopen achterstanden in te halen. Een gezond mentaal welzijn, motivatie en sociale veiligheid in de klas zijn basisvoorwaarden voor cognitieve ontwikkeling en een goede interactie met de leraar.

In juni 2020 heeft Unicef het rapport *Geluk onder druk?! uitgebracht*. Daarin werd gekeken naar de staat van de mentale gezondheid van jongeren (10-18 jaar). Het onderzoek van Unicef werpt licht op factoren die jongeren beschermen tegen de (school)druk en verdere mentale problemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om sociale steun van vrienden, docenten en ouders. Ook vrije tijd om dingen te doen waar de jongeren plezier aan beleven en energie van krijgen (zoals sporten en andere hobby's meestal in een sociale context), kunnen de jongeren helpen druk en problemen het hoofd te bieden. In de coronatijd, en zeker in de fases van lockdown, vallen veel van deze beschermende factoren en de structuur van school weg. Er zijn signalen dat veel jongeren hierdoor last hebben van sociaal-emotionele problemen. Zo is er een toename van het aantal jongeren dat hierover contact opneemt met de Kindertelefoon en het aantal jongeren dat last heeft van suïcidegedachten of eetstoornissen lijkt ook toe te nemen. Daarnaast is uit de eerste lockdown bekend dat het aantal kinderen dat te maken heeft met mishandeling thuis, waaronder ook emotionele verwaarlozing, is toegenomen. Voor deze jongeren is steun vanuit de thuissituatie als beschermende factor ook nog eens weggefallen. Vandaar dat dit plan verder reikt dan alleen maatregelen voor scholen. Dit plan beoogt daarom een integrale aanpak te bevorderen, waarbij scholen in verbinding staan en ondersteund worden door zorg, gemeenten en maatschappelijke organisaties.

Opmerking 1]: Problematiek aanvullen + cijfers

Aanpak

Er is een omvangrijk middellange termijn plan nodig, dat in het nieuwe schooljaar zal starten en meerdere jaren zal doorlopen. Voorbereidingen voor dit meerjarenplan zullen al voor de zomer van 2021 starten. Bijvoorbeeld om een goed beeld te krijgen van de opgelopen achterstanden en scholen te ondersteunen bij het opstellen van een meerjarenplan.

Het landelijk "Nationale programma onderwijs na corona", wordt in samenwerking tussen scholen, gemeenten en Rijksoverheid uitgevoerd. Dit programma is gericht op:

- Achterstanden bij alle leerlingen en extra bij specifieke aandachtsgroepen.
- Er is niet één oplossing die voor alle soorten scholen en leerlingen het beste werkt, dus we werken met een palet aan maatregelen, met als kern: **meer en effectievere** onderwijstijd.
- Dat doen we door:
 - A) Extra geld aan scholen en gemeenten te geven voor gerichte programma's op specifieke doelgroepen (specifieke leerlingen, specifieke scholen, en leraren).
 - B) Inzet van bewezen interventies; uit te voeren door scholen in samenwerking met gemeenten en andere organisaties.
 - C) Maatregelen om scholen, schoolleiders en leraren te ondersteunen.
 - D) Wegnemen van mogelijke belemmeringen, bijvoorbeeld door ruimte te geven in regels, normering aan te passen en door stimulerend toezicht.
- Het resultaat is dat binnen vier jaar: achterstanden worden ingelopen, met specifieke aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs (bijvoorbeeld door extra ondersteuning en training van leraren) en meer inzicht in effectieve interventies, waarbij er vertrouwen, rust en perspectief is voor leerlingen en docenten.

Actielijnen

Lijn 1: Alle scholen in beeld door een inhaalmonitor

- Van scholen wordt verwacht dat ze voor de zomer van 2021 inzicht hebben in de (eventuele) individuele en schoolbrede cognitieve, executieve en sociaal-emotionele achterstanden van leerlingen door corona. De ontwikkeling van de leerachterstanden moeten in de komende jaren verder worden gemonitord. Scholen moeten de leerontwikkeling van leerlingen al volgen, de inspectie ziet hierop toe onder de indicator 'Zicht op ontwikkeling'.
- OCW verkent of het mogelijk is landelijke overzichten als benchmark voor scholen beschikbaar te stellen met behulp van het Nederlands Cohort Onderzoek.
- Ook gebruikt OCW de landelijke monitoring als nulmeting en om jaarlijks bij te houden in hoeverre achterstanden zijn ingelopen.

Opmerking [2]: Welke instrumenten zijn er om sociaal-emotionele ontwikkeling en welbevinden - en met name behoefte aan ondersteuning - in kaart te brengen (naast jaarlijkse vragen naar sociale veiligheid en welzijn vanuit Wet veiligheid op school).

Lijn 2: Snelle start met effectieve interventies door een menukaart

- OCW start, in overleg met de wetenschap en het veld, met het in kaart brengen van effectieve interventies om op schoolniveau, groepsniveau en leerlingniveau achterstanden te signaleren en gericht aan te pakken. Met deze menukaart stelt OCW kaders voor de inzet van effectieve en wetenschappelijk onderbouwde interventies door scholen en gemeenten. Het gaat hierbij om generieke interventies en interventies gericht op doelgroepen en belangrijke momenten in het onderwijs. Scholen en gemeenten kiezen interventies uit deze menukaart, passend bij hun analyse van de achterstanden. Zij maken een meerjarig plan voor het inhalen van de achterstanden en stellen dit plan bij op basis van monitoring.
- Scholen die zwak presteren of het risico lopen om zwak te gaan presteren - bijvoorbeeld omdat ze veel leerlingen hebben met onderwijsachterstanden - krijgen extra ondersteuning vanuit de programma's Goed worden, goed blijven en Leren Verbeteren. De Inspectie heeft een signalerende taak hierbij.
- Gemeenten starten met aanvullende begeleiding, interventies en jeugdhulpverlening (mentoring).

Lijn 3: Meer focus en ondersteuning met een uitvoeringsorgaan

- Een kennis community/instituut wordt ingericht. Het kennisinstituut zorgt voor het (pro-actief) delen van wetenschappelijke kennis, praktische ervaring en handleidingen
- Aanvullend biedt het instituut door de inzet van onderwijsadviseurs, trainers en coaches voor actief vraaggestuurde ondersteuning van leraren en schoolleiders.
- Een erkenningsfunctie wordt ingericht, waarbinnen scholen hun zelfevaluatie en gemaakte ontwikkelstappen kunnen laten valideren en erkennen.

Lijn 4: Meer transparantie en effectiviteit van ondersteuningsproducten door een kwaliteitskaart

- Daarnaast wordt verkend of dit kennisplatform ook inzicht kan bieden in de beschikbaarheid, effectiviteit, toepassingsmogelijkheden etc. van ondersteuningsproducten voor leraren.

Lijn 5: Beter benutten kennis uit het bedrijfsleven door platform

- Inrichten van een platformfunctie om bedrijven die een bijdrage willen leveren aan het nationale programma en over waardevolle kennis beschikken te koppelen aan scholen en veelbelovende initiatieven te ondersteunen.
- Dit platform helpt ook met het bevorderen van stages, arbeidsmarkttoeleiding en inzet van gastdocenten voor extra praktijklessen.

Lijn 6: School en omgeving voor welbevinden van leerlingen

- Zorgen voor een versterkte verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp/gemeenten: scholen en gemeenten wordt gevraagd een gezamenlijk plan op te stellen voor de nodige ondersteuning van leerlingen op scholen.
- Zorgpartijen wordt gevraagd hun kennis, kunde en expertise te delen met scholen en het Kennisplatform. Binnen Mèt Andere Ogen zijn tal van voorbeelden genoemd over het brede terrein van onderwijs, jeugd en zorg. Deze voorbeelden worden via het Kennisplatform onder de aandacht gebracht.

Opmerking [1]: Beperken tot welzijn en ondersteuningsbehoefte op terrein van zorg & onderwijs die voortvloeit uit corona.

Opmerking [2]: Kunnen we deze specificeren?

- Verbinden van het programma Met Andere Ogen met de Gelijke Kansen Alliantie om elkaar te versterken en krachten te bundelen en bestaande goede voorbeelden waar jeugdhulp, sociaal werkers, GGZ op scholen.
- De Jeugdgezondheidszorg is de natuurlijke preventieve partner van scholen (de JGZ volgt de kinderen vanaf hun geboorte tot hun 18^e jaar). Wij gaan samen met hen kijken hoe zij het gesprek kunnen samen met de scholen de ruimte kunnen inbouwen om naast de lesstof in gesprek te gaan over het welbevinden. Er kan gebruik worden gemaakt van bestaande materiaal van JGZ, Nederlands Jeugdinstituut en de Gezonde School.
- Voor de overgang van de middellange termijn en de lange termijn roepen wij gemeenten en scholen op om de M@ZL-aanpak te implementeren. Deze aanpak is een integrale aanpak bij ziekteverzuim, waarbij JGZ-organisaties, scholen en leerplicht samenwerken. Juist de aankomende jaren is extra aandacht en een integrale aanpak nodig voor het ziekteverzuim onder leerlingen om uitval te voorkomen.¹

(...)

Opmerking []: Kunnen we dit punt, en vorig punt koppelen aan de expertpool en regio coördinatoren van de Gelijke Kansen Alliantie?

Opmerking [6]: Optie om vanuit de Gezonde School een lijn uit te werken specifiek tav welzijn in/na coronatijd? Dat is dan meer gericht op de hele school populatie ipv alleen de leerlingen met vrij zware problemen.

Hier kan de kennis van Samen Sterk zonder Stigma eventueel gebruikt kunnen worden, die richten zich op de gehele schoolpopulatie:
<https://www.samensterkzonderstigma.nl/stigma-en-jeugd/jeugd-en-onderwijs/>

¹ <https://www.nci.nl/mazl/>